

ÅRETS KONSTNÄR 2013

FOTO JONAS TETZLAFF

Det är nu den åttonde gången som Konstvärlden utser Årets konstnär och Årets konsthändelse. Vår jury, bestående av åtta av Sveriges främsta konstexperter, har utsett **Lena Cronqvist** till Årets konstnär. Det finns få konstnärer i Sverige vars måleriska bildvärldar har blivit så älskade, hatade och väckt så starka känslor som Lena Cronqvists. Tvåa på juryns lista kom **Jens Fänge**, och tätt därefter **Klara Lidén**.

Vi är dessutom glada att presentera juryns val av Årets Konsthändelse: Moderna museets utställning *Abstrakt pionjär* med Hilma af Klint, som skapade stor debatt förra året.

Lena Cronqvist SKYR ORDEN ÄLSKAR MÅLERIET

En konstnär kan inte tala om sin konst mer än vad en växt kan tala om växthusodling. Det lär en gång den franska dadaisten Giorgio de Chirico ha sagt. En bättre beskrivning av Lena Cronqvists inställning till konst är svår att hitta. Nu har åtta av landets främsta konstkännare valt ut henne till Årets konstnär 2013. Text Anna-Karin S Hallonsten.

Lena Cronqvist har en svårtolkad blick. Kanske förmedlar den integritet, kanske nyfikenhet. Hon sitter rakryggad i en träsoffa i en liten vrå i närheten av kapprummet på Liljevalchs konsthall i Stockholm. Tanken var att vi skulle sitta mitt i hennes utställning, i den stora salen fylld av ett tiotal självporträtt i stora format. Men utställningen pågår, besökare traskar omkring och det hålls guidade visningar.

Det är märkligt hur en person kan upplevas så tillmötesgående som Lena Cronqvist, trots att hon undviker att svara på mer än hälften av de frågor jag ställer.

Det mest utförliga svaret, som ringar in henne både som konstnär och person, är då hon berättar varför hon inte vill prata om sitt konstnärskap, sitt måleri och sig själv.

– Jag tycker att man tillrättalägger det en betraktare ser och upplever om man börjar berätta hur man har tänkt. Och så tycker jag att måleri är måleri och inte ord. Så det blir någon slags krock där. Om man som konstnär måste beskriva sina målningar, ja, då vet jag inte om de duger, säger hon, skrattar försiktigt och

konstaterar att hon blir lite trött på sig själv, av att tala om sig själv.

Men hur mycket kan man kräva av en människa egentligen? Den publik som har följt Lena Cronqvist vet att hon inte räds att kommunicera. Hon tar sig an och ifrågasätter alltifrån relationer, den tillrättalagda borgerligheten till sitt eget jag, barnet och dess omvärld.

Lena Cronqvist vrider lite på huvudet när jag undrar om hon kan känna igen sig i den beskrivningen?

– Den tolkningen får stå för dig, säger hon vänligt.

Men det går ändå inte att undgå att hennes skildringar av livet problematiserar och vänder upp och ned på de olika roller vi människor spelar under våra liv. I skepnader som barnet, mamman, konstnären, systemen, änkan, kvinnan och den sköra människan i sin helhet. Rätt upp och ner och rakt på påminner hon oss om de upplevelser och situationer i livet som vi gärna tar avstånd från för att inte förlora fotfästet. Men inte utan humor och ödmjukhet.

I DEN STORA SALEN på Liljevalchs med väggar täckta av självporträtt i stora format får vi möta en Lena Cronqvist med en äldre kvinnas erfarna blick. I vissa mål-

Under året 2006 målade hon en svit med självporträtt. Målningarnas komposition och motiv liknar varandra men ansiktsuttrycken skiljer sig åt. *Självporträtt med spegel och vante* (2006), 148 x 120 centimeter. Foto Mattias Lindbäck.

ningar är hon allvarlig, i andra skymtar ett leende. Särskilt i målningen *Självporträtt med handdockor och moln* (2006), där hon höjer armarna med handdockor på händerna. Kanske har hon funnit ro på äldre dagar?

– Det är också frågor som inte går att svara på, säger hon.

För att skapa en bild av Lena Cronqvist, en av Sveriges mest kända konstnärer, kan svaren, eller åtminstone reflektioner, sökas hos människor som har varit en del av hennes liv eller personer som har följt hennes utveckling på nära håll.

Mårten Castenfors är en av dem. Han har skrivit en stor del av den litteratur som går att läsa om Lena Cronqvist och har följt hennes konstnärskap sedan barnsben. Hans mamma arbetade på Pierre Lundholms galleri i Stockholm, där Lena Cronqvist hade sin första soloutställning, 1965.

– Lena är en helvetes stark person, mitt i hennes egensinne och egocentricitet finns det en stor styrka. Hennes konst är helt osminkad, rå och ärlig. Hon går in i en tioårings värld, där barnen skär sig själva och andra. De dränker och klappar en katt med samma välbehag. Det är det modet jag gillar och som märkbart har smittat av sig i konstvärlden, säger Mårten Castenfors.

Han syftar på hennes målningar med flickor som hon började använda som motiv på 1990-talet. Lena Cronqvists flickor leker doktor, de opererar och trycker ner både katter, clowner och mamma- och pappadockor under vattnet i en balja.

För den som gör en djupdykning i Lenas Cronqvist konst och hennes väldokumenterade liv så framgår det snabbt att hennes motiv återkommer och att de har förändrats i takt med självupplevda händelser.

Jag trugar vidare, gör ett försök till, och frågar hur hon själv skulle vilja beskriva de här existentiella och allmängiltiga ämnena som hon har valt att arbeta med? Det blir tyst en stund.

– Det kan jag inte svara på, det är för stort, säger hon.

UNDER MITTEN AV 1960-TALET, strax efter utbildningen på Konstakademien, skedde en förändring i hennes måleri. Färgerna förändrades, de blev starkare, samtidigt som penseldragen blev alltmer bestämda. Under den här tiden blev hennes motiv mer naivistiska med inspiration från expressionister som Carl Fredrik Hill och Ernst Josephson, som hon än idag fascineras av, liksom Frida Kahlo.

Lena Cronqvist eget jag framträder som tydligast för första gången i sviten *Förortsmadonnor* i slutet av 1960-talet då hon väntade sin son. Kvinnor sitter med barn i famnen och i bakgrunden utanför fönstren syns en stadsmiljö som leder associationerna till 1960-talets miljonprogram. Målningarna *Förortsmadonnor* rymmer mycket. I dem ifrågasätter hon både klasstillhörighet, moderns och kvinnans roll i samhället. Och på samma gång är de här målningarna starten till hennes lek med parafraser och konsthistoriska motiv.

I en av Lena Cronqvists senaste sviter, som visas på Liljevalchs, har hennes flickor placerats i den italienska renässanskonstnären Giotto di Bondones bildvärld. Flickorna har fått vingar och ser ut som små bokmär-

kesänglar. Men alla har inte en ängels väna blick.

Madonna-temat dyker upp igen i mitten av 1970-talet, fast i ny skepnad. Nu med fokus på frågor som kretsar kring ansvar och familj, modersrollen och kärleken. I målningen *Modern* (1975) sitter en medelålders Lena Cronqvist med tom blick på en stol med sin mamma, i dockstorlek, i knät. Idag betraktas den vara ett av hennes mest klassiska verk tillsammans med *Madonna* där Lena Cronqvist sitter i samma pose, fast med en minifigur av sig själv i knät. Tavlan *Madonna* klubbades för 5,1 miljoner på auktionsverket Bukowskis för fyra år sedan.

EFTER SIN GRAVIDITET drabbades Lena Cronqvist av en graviditetspsykos och lades in på en psykiatrisk klinik. Den upplevelsen blev utgångspunkten i en serie målningar, med titlar som *Elchock*, *4-kaffet*, *Rökrum*, *Inlåst* och *Flyktförsök*. Hon skildrar fastspända människor, kvinnor som tvingas till tvagning och fikarum där patienterna sitter uppradade som spöken, medicinerade så till den grad att de knappt är närvarande. Sedan dess har hon även kallats politisk konstnär.

Men Lena Cronqvist själv ser sig inte som en samhällskritisk konstnär.

– Jag kände att jag var tvungen att måla den tid jag genomlevde på S:t Jörgens och då blev det på något sätt samhällskritiskt. För mig var det mer realism. Men det värsta är att jag tror att psykvården är nu vad den var då, vilket är ganska skrämmande.

Lena Cronqvist är en konstnär med ett stort politiskt engagemang, enligt galleristen Angelika Knäpper på Lars Bohman Gallery. Hon har följt Lena Cronqvist sedan 1986 då hon ställde ut hos dem för första gången.

– Men bra konst kan inte bara vara politisk, säger Angelika Knäpper bestämt.

– Måleri utan poesi är helt meningslöst. Och Lena är en fantastisk målare. Man kan jämföra det med litteratur. Utan poesi blir det en sakbok, säger hon och tillägger att Lena och hennes man, poeten Göran Tunström, har betydligt mycket för varandras konstnärskap.

– De två var ett team. Den kombinationen är oslagbar. Det kan inte annat än bli bra, säger Angelika Knäpper.

Göran Tunström gick bort år 2000 och en tid efter hans död målade Lena Cronqvist de fyra verken: *Tomma ark*, *Pietà*, *Vita ark* och *Framkallning*. Och *Vita ark* är en av hennes allra starkaste målningar. I den står hon framför ett bord med tomma vita ark och håller sin man i famnen, som om han vore ett nyfött barn. De är otroligt starka, konstaterar Angelika Knäpper.

– Hon bearbetar inte bara sin egen sorg efter sin partner utan även sorgen att bli änka och ensam kvinna. De målningarna är någon slags brytpunkt. Kanske målar hon ett ännu starkare verk än *Vita ark* i framtiden. Men ens man, partner och vapendragare dör ju bara en gång, säger hon.

Hon tycker att målningarna och skulpturerna där små flickor har pressats in glasbubblor är talande för Lena Cronqvists konstnärskap.

– De handlar om autismen inom oss. Alla har någonting autistiskt inom sig, sidor som vi inte kan förstå. Varken hos oss själva eller hos varandra.

»

Lena Cronqvists flickor har bidragit till starka känslor hos publiken. *Lilla flicka i röda skor med docka* (1997), 151 x 178 centimeter. Foto Mattias Lindbäck.

Lena Cronqvist ägnar sig gärna åt skulptur under årets mörka årstider. Att måla kräver ljus på ett annat sätt än skulptur och grafik gör, berättar hon. Foto Foto Jonas Tetzlaff.

Höger sida:
Målningen *Tomma ark* (2001) betraktas vara ett av Lena Cronqvists allra starkaste verk. Den målades året efter hennes make Göran Tunström gått bort. 150 x 118 centimeter. Foto Mattias Lindbäck.

Lena Cronqvist spenderade en tid på en psykiatrisk klinik på 1970-talet. Hennes kritik av hur patienterna behandlades skildrades i en svit målningar. *Tvättningen* (1971), 125 x 110 centimeter. Moderna museet. Foto Svenska allmänna konstföreningen.

Överst:
Många är ense om att målningen *Modern* (1975), där hon sitter med sin mamma i knäet, är ett av Lena Cronqvists mest klassiska verk. Ingår i Norrköpings museums samling. Foto Norrköpings konstmuseum.

I de här målningarna har Lena Cronqvist inspirerats av den italienska renässanskonstnären Giotto di Bondone. *Vid graven* (1999), 149 x 173 centimeter. Foto Jonas Tetzlaff.

Åter till den lilla vrån i Liljevalchs källare. Lena Cronqvists sitter tyst och inväntar nästa fråga. I utställningskatalogens introduktionstext står det att "Lenas konst ska ses som en iscensatt växelsång i vilken vi kan spegla våra liv och erfarenheter." Och den formuleringen går som ett eko för den som fördjupar sig i hennes konstnärskap och är en beskrivning som hon känner sig tillfreds med.

– Ja det är väl vad folk ska göra, titta på dem och förhoppningsvis känna något.

Men hon tycker att hennes konst tolkas för mycket självbiografiskt.

– Det är synd. Men visst, jag hade en katt när jag var liten, fast den badade inte så mycket... Och så har jag en syster som är yngre än jag och föräldrar som var väldigt frånvarande, men mycket mer självbiografiskt än så är det nog inte, förklarar hon och nämner sina målningar *Flickorna* som exempel.

– Jag tror att alla barn kan tänka så, att man skär av armar och ben på dockor som liknar ens föräldrar.

MEN HENNES konstnärliga utövande har ändå något av ett terapeutiskt syfte över sig. Hon mår dåligt när hon inte målar.

– Det är klart att det finns en ingrediens av terapi, det gör det, säger hon och pekar på sina målningar med avbildade hägrar som har hängts i lokalen utanför kapprummet.

Hägrarna ligger på en bakgrund av små små färgstänk, likt en stenskiva.

Hon fortsätter:

– Men sen kan man ju undra – är de här hägrarna terapi? Eller?

Hägern hade hon hittat död vid sitt sommarhus på

Sydskoster, på västkusten.

– När hägern hade legat död i mitt uthus ett tag så kom jag plötsligt på att man kunde blanda Jackson Pollock med en häger. Det tyckte jag var en rolig idé. Ungefär som att blanda Piet Mondrians rutor med mina flickor, som jag har gjort tidigare.

Å ENA SIDAN, BERÄTTAR Mårten Castenfors, så skildrar hon det mest privata och å andra sidan så lyckas hon knorra till det så att det blir allmängiltigt, som han uttrycker sig.

– Man vet bland annat vem hon varit gift med och att hon hade en komplicerad relation till sin mamma. Och det är något man läser in i hennes konst. Att våga släppa taget om det kräver mod hos betraktaren. Det är därför folk hatar och älskar Lena Cronqvist. Vissa anser att hennes konst är vidrig. Men egentligen handlar det bara om att våga möta det själv.

När jag frågar Dan Wolgers, en konstnär av samma kaliber som Lena Cronqvist, hur han tolkar den värld som hon ger uttryck för så framgår det att han ser hennes konst som reflektioner kring hur liv och växande gestaltar sig.

– Hennes målningar är som speglar. Alla vuxna har varit barn och alla barn tror sig redan vara vuxna. Triumfen i att växa växlar oupphörligen med oförmågan att växa – och förbli vuxen, säger Dan Wolgers.

Sedan betonar han att förmågan att förbli barn, utan vanda eller skam, är en del av den konstnärliga talangen.

– Det handlar om att se på världen lika krasst som ett barn, utan att idealisera, med en slags nyfikenhet utan den vuxnes förundran. Den vuxne förundras, men barnet konstaterar.

ÅRETS KONSTNÄR

Vänster sida:
Lena berättar väldigt sällan om sin konst, men i det här faller gör hon ett undantag: "Jag tror att alla barn kan tänka så, att man skär av armar och ben på dockor som liknar ens föräldrar".
Operation II (2001), 150 x 120 centimeter.
Foto Mattias Lindbäck.

Lena Cronqvists målningar speglar barndomens komplexitet, som kan präglavårt undermedvetna genom hela livet. *Flicka tvättar katt* (1996), 36 x 38 centimeter. Foto Mattias Lindbäck.

Ängeln (2010), 165 x 135 centimeter. Foto Mattias Lindbäck.

Lena Cronqvist hyllas lika mycket för sitt färgrika måleri som för sina psykologiska analyser. Själv berättar hon att hon använder ”den där omöjliga äggoljetemperan”, istället för oljefärg. Ursprungligen beror det på att hon inte tål terpentin.

– Jag blev väldigt trött av det. Och sedan tyckte jag att det var så fantastiskt att jobba med äggoljetempera så jag fortsatte. Men jag blandar även i lite oljefärg. Färgen blir väldigt annorlunda på det här sättet, den kastar tillbaka ljuset. Det lyser mer om tempera än om oljefärg, säger hon.

UNDER ÅRETS MÖRKA PERIODER blir det svårare, Lena Cronqvist måleri kräver mycket ljus så på hösten och vintern ägnar hon sig helst åt grafik eller skulptur med motiv som till synes har ett tydligt släktskap med hennes måleri.

Men Dan Wolgers tror inte för ett ögonblick att hon följer en röd tråd på det tydliga sätt som så många hävdar.

– En tråd består av flera kardeler vilka i sin tur består av kortare och längre fibrer. Och det är ju otaliga delkomponenter som utgör en helhet. Den röda tråden hos Cronqvist kan därför sägas vara en illusion, skapad av de betraktare som behöver den för att hålla samman hennes konstnärskap till något helt att bedöma, på längden och på tvären. Och på distans, säger han och fortsätter:

– Den förmodade röda tråden är kanske i själva verket betraktarens egen livlina, dess egen ariadnetråd, för att kunna, eller våga, träda in i hennes labyrinthiska konstnärskap.

I samband med utställningen på Liljevalchs har Lena Cronqvist beskrivits som en fullblodsmodernist, Mother contemporary, rentutav. Men det är en titel som hon känner sig högst obekvämd med.

– Usch, är hennes enda kommentar.

Mårten Castenfors anser att Lena Cronqvist utgör grunden till det expressiva subjektiva måleriet i Sverige. Och att hon därmed är en livs levande konstshistoria.

– Det är få konstnärer som jobbar som hon gör och som vågar vara så absolut privat. Hon målar så stort och utlevande och har gett många generationer modet att ta ut svängarna på det sättet. Utan Lena Cronqvist ingen Linn Fernström, konstaterar han.

Linn Fernström är en av de senaste årens mest uppmärksammade konstnärer. Hennes suggestiva bildspråk rör sig mellan liv och död, mardrömmar och verklighet.

LINN FERNSTRÖM SJÄLV TYCKER att det har varit, och är, fantastiskt att få följa ett så stort konstnärskap som Lena Cronqvists.

– Att få gå sida vid sida och se världar spelas upp på det sätt som Lenas konst gör... Hennes kreativitet, kraft och behov av att skapa, det smittar av sig på oss unga konstnärer och ger ringar på vattnet. Det är jag helt övertygad om, säger hon och tillägger att hon många gånger har hört människor säga att de absolut inte vill ha Lena Cronqvists konst på väggen hemma.

– Akta er för att tro att bra konst handlar om ifall ni vill ha den på väggen hemma eller ej. Den är mycket större än så, säger Linn Fernström. ■

FOTO JONAS TETZLAFF.

ÅRETS KONSTNÄR Lena Cronqvist

Född: 1938 i Karlstad.

Familj: Gift med författaren och poeten Göran Tunström som avled år 2000. De fick sonen Linus Tunström, teaterchef för Uppsala stadsteater.

Utbildning: Konsthögskolan 1959–1964.

Bor: I Stockholm och på Sydkoster på västkusten.

Inspireras av: Många. Bland annat Carl Fredrik Hill, Ernst Josephson, Frida Kahlo och Giotto di Bondone.

Framtidsplaner: Att försöka göra ordning min roddbåt, den har legat på land i tre år. Förhoppningen är att jag ska börja använda den igen.

På gång: Ingenting förutom att jag ska försöka komma igång att måla igen. Just nu är det alldeles för mörkt och tråkigt.

Favoritmat: Jag gillar vitlök, det hjälper för att hålla fästingarna borta.

ANDRA PLATS: Jens Fänge

ILLUSIONISTEN

Han är en enveten målare med intelligenta rumslösningar. Bildkonstnären Jens Fänge tar hem silvermedaljen i Konstvärldens utmärkelse Årets konstnär 2013. Av Tomas Nilsson.

Vilket sjumilakliv! Jag har följt honom i ett tiotal år. Han går från klarhet till klarhet! Så beskrev Michael Storåkers, vd på Bukowskis, Jens Fänges konstnärliga insats under 2013.

Även jurymedlemmen Bo Nilsson som är konsthallschef på Artipelag är fascinerad av Fänges måleri. Han beskriver honom som en konstnär som står för en "förnyelse av ett måleriskt språk med intelligenta rumslösningar".

Samtliga jurydeltagare som röstade på Jens Fänge imponerades av hans utställning *Förvandlingsrummet* på Galleri Magnus Karlsson i Stockholm förra året.

Kompositionen i målningarna kan beskrivas som gåtfulla och bjuder betraktaren till att vandra omkring bland detaljerna för att så småningom begripa helheten. I hans oljemålning *Liten pjäs för fyra*, som tycks föreställa ett rum, är planlösningen skev på ett förvirrande och drömskt vis. Tavlorna i rummet utgör en egen värld.

Likadant är det i målningen *The shape of things*. Även där hänger tavlor på väggarna, som likaväl kan uppfattas som dörrar, och på så sätt är målningarna fantasieggande. De framstår som bilder i bilder. I målningen *Liten pjäs om natten* har Jens Fänge dribblat med skalorna och greppet att återvända motiv tycks gå som en röd tråd genom utställningen *Förvandlingsrummet*. Alltihop visar, som utställningstiteln skvallrar om, rum som förvandlas ju mer du tittar på dem. De suggestiva målningarna går överlag i relativt ljusa färger, men ändå finns en dysterhet över scenerna. Kanske framför allt över gestalterna som figurerar i dem. I målningen *Förvandlingar* syns en ansiktslös man som omfamnar en pojke medan en flicka med framåtböjt huvud står mot väggen lite längre bort. I andra fall är det svårt att avgöra om gestalterna befinner sig i rummet eller i tavlorna som tillhör rummet. ❧

Nedan:

Målningen *Liten pjäs om natten* kännetecknar Jens Fänge på många sätt. Rummets tavlor kan lika gärna vara dörrar och alla bilder i bilder gör att rummet förvandlas ju mer du tittar på det. 171 x 121,5 x 5,8 centimeter.

Fänges verk i utställningen *Förvandlingsrummet* på Galleri Magnus Karlsson visar skeva planlösningar som skapar en drömsk stämning. De bjuder in betraktaren till en fantasieggande resa bland rumsmotiven. 105,5 x 71 x 5,8 centimeter.

Jens Fänge

Ålder: Född 1965 i Göteborg.

Bor: Stockholm.

Utbildning: Konsthögskolan Valand 1989-1994

Representerad: Moderna museet, Magasin 3 i Stockholm, Museet for Samtidskunst i Oslo och Göteborgs konstmuseum.

TREDJE PLATS: Klara Lidén GÅR SIN EGEN VÄG

Konstnären Klara Lidén har nått internationella framgångar de senaste åren. Nu har hon knipit åt sig bronspengen i Konst- världens framröstning av Årets konstnär. Text Tomas Nilsson.

Klara Lidén blev känd hos den breda publiken med sin video *Paralyzed* för elva år sedan där hon till sina medpassagerares förvåning och förskräckelse hoppade omkring med uppdämd aggressivitet i en tunnelbanevagn. Videon väckte stor debatt. Året därpå uppmärksammades hon för sitt fotografi *Selfportrait with keys to the city* där hon står och poserar iklädd en trenchcoat. Bilden kan föra tankarna till en blottare men vid en andra anblick framgår det att hon i själva verket har verktyg under rocken.

Sedan dess har publiken följt henne med spänning och nu har hon rankats på tredje plats i Konstvärldens utmärkelse Årets konstnär. Jurydeltagaren Estelle af Malmberg skrev i sin motivering att hon tycker att Klara Lidéns ”konstnärskap ger nya perspektiv på konsten, det offentliga och det privata.” Medan Anders Rydén, chefsintendent på Stockholms auktionsverk, beskriver Klara Lidén som ”en konstnär som går sin egen väg på ett övertygande sätt.”

Med åren har Klara Lidén rönt framgångar även internationellt. Hon har vid upprepade tillfällen ställt ut på galleriet Reena Spaulings Fine Art Gallery i New York, liksom på gallerier i såväl London och Paris som i Zürich och Milano.

I installationsverket *Unheimlich Manöver*, som 2007 ställdes ut på Moderna museet i Stockholm, tömde Klara Lidén hela sin lägenhet på möbler och attiraljer för att sedan använda dem i en iscensättning i museet. Verket väckte den inte så sällan omdebatterade frågan om privatliv och offentlighet. Två år senare medverkade Klara Lidén i den nordiska paviljongen på Venedigbiennalen med installationen *The Teenage Room*. Där hade hon konstruerat ett fiktivt tonårssovrums med två utflyktsvägar; dels ett hål i väggen, dels en yxa för nödsituationer.

I slutet av förra året fick Klara Lidén Moderna museets vänders skulpturpris på 300 000 kronor. 📌

Klara Lidén

Född: 1979 i Stockholm.

Bor: Berlin.

Utbildning: Läste först till arkitekt på Kungliga tekniska högskolan i Stockholm. Sedan bytte hon bana och studerade på Konstfack mellan 2004–2007.

Ett verk ur serien *Poster paintings* (2007) som består av en tjock bunt ihoplimmade reklamaffischer: en teknik som symboliserar den urbana atmosfär som Klara Lidén gärna tycks fylla sina verk med. Foto Klara Lidén/GalerieNeu.

Klara Lidén har gjort en internationell kometkarriär. Här ser vi fotoverket *Self Portrait with Keys to the City* (2004) där hon poserar i en trenchcoat som leder associationerna till ett slags ”blottarrock”. Foto Klara Lidén/GalerieNeu.

ÅRETS KONSTNÄR 2013 SÅ HÄR GICK JURYARBETET TILL

Jurymedlemmarna får göra en lista på de svenska konstnärer de tycker har varit viktigast under 2013, baserat på olika aspekter: exempelvis utställningar, konstmässor, tidningsartiklar, recensioner, prisuppgångar på auktion, böcker, konstnärlig utveckling och offentliga uppdrag. Betygsskalan är ett till fem poäng där fem poäng är högsta betyg. Samma tillvägagångssätt användes vid framröstningen av Årets konsthändelse.

JURYN

Mårten Castenfors

Chef Liljevalchs konsthall, Stockholm.

Maria Lantz

Rektor Konstfack, Stockholm.

Estelle af Malmberg

Curator Kulturhuset, Stockholm.

Elisabeth Millqvist

Konstnärlig ledare Wanås konst, Knislinge.

Bo Nilsson

Konsthallschef Artipelag, Värmdö.

Karolina Peterson

Museichef på Mjellby konstmuseum, Halmstad.

Andreas Rydén

Chefsintendent konstavdelningen, Stockholms auktionsverk.

Michael Storåkers

Vd Bukowskis, Stockholm.

RESULTATLISTA ÅRETS KONSTNÄR

1. Lena Cronqvist..... 16 poäng
2. Jens Fänge..... 10 p
3. Klara Lidén..... 7 p
4. Ulrik Samuelson..... 6 p
5. Carolina Falkholt..... 5 p
- Lina Selander..... 5 p
- Meriç Algün Ringborg..... 5 p
- Maria Miesenberger..... 5 p
- Marie-Louise Ekman..... 5 p
10. Gunnel Wählstrand..... 4 p
- Stefan Constantinescu..... 4 p
- Annika Eriksson..... 4 p
- Tove Mozard..... 4 p
- Michael Johansson..... 4 p
- Christine Ödlund..... 4 p
16. Magnus Bårtås..... 3 p
- Kristina Eriksson..... 3 p
- LG Lundberg..... 3 p
- Sara Möller..... 3 p
- Klara Kristalova..... 3 p
- Karin Mamma Andersson..... 3 p
22. Filippa Arrias..... 2 p
- Helena Blomqvist..... 2 p
- Denise Grünstein..... 2 p
- Erik Berglin..... 2 p
- Lisa Jeannin..... 2 p
27. Liv Strömquist..... 1 p
- Jonas Dahlberg..... 1 p

TIDIGARE UTSEDDA TILL ÅRETS KONSTNÄR

2012	Nathalie Djurberg
2011	Andreas Eriksson
2010	Karin Mamma Andersson
2008	Annika von Hausswolff
2007	Torsten Andersson
2006	Nathalie Djurberg
2005	Jockum Nordström

På nästa uppslag kan du läsa allt om Årets konsthändelse 2013.

ÅRETS KONSTHÄNDELSE 2013

HILMA ÖVERRUMPLAR

Utställningen *Abstrakt pionjär* med svenska Hilma af Klint blev internationell succé och utses nu till Årets konst-händelse 2013 av Konstvärdens jury.

- Det är så mycket hjärta med i ett projekt av det här slaget. Det känns jätteroligt att få den här utmärkelsen, säger Iris Müller-Westermann, initiativtagare till utställningen.

Text Tomas Nilsson och Sara Kvarnström.

I början av 2013 slog Moderna museet på stora trumman. Den retrospektiva utställningen *Abstrakt pionjär* hade i syfte att ge en fördjupad bild av Hilma af Klints (1862–1944) konstnärskap och visa verk som aldrig tidigare ställts ut.

- Hon är en konstnär i en nisch som konstvärlden har haft lite jobbigt att ta till sig tidigare, lite new age. Hon var en otroligt radikal kvinna som ville öppna våra medvetanden på flera plan, säger curator Iris Müller-Westermann.

Hilma af Klints konst och andlighet gick hand i hand. Tidigt i sitt liv deltog hon i andliga seanser, ingick i den spirituella gruppen *De fem* och umgicks även med antroposofins grundare Rudolf Steiner. År 1906 fick hon genom en uppenbarelse ett konstnärligt spirituellt uppdrag. Hilma af Klint påbörjade då en monstruös serie på totalt 193 målningar, kallad *Templet* som slutfördes först 1916. Själv beskrev hon sitt arbete som mediumistiskt, det vill säga att hon i skapandet bara var ett medium, ledd av andevärlden.

Hilma af Klint lämnade drygt tusen målningar och teckningar till eftervärlden och ungefär 200 av dem visades i *Abstrakt pionjär*. Efter utställningen på Moderna museet visades också fem av hennes målningar

Svanen, nr 17 (1915), i Stiftelsen Hilma af Klints verks ägo. Foto Albin Dahlström/Moderna museet.

på Venedigbiennalens huvudutställning. Hilma af Klint har beskrivits som den svenska konsthistoriens okända gigant, en doldis som i utställningslandskapet bara har blivit uppmärksammas två gånger tidigare, på Moderna museet år 1989 och på Liljevalchs konsthall år 1999. Onekligen gav årets utställning med Hilma af Klint ett rejält uppsving i termer av ryktbarhet och berömmelse. *Abstrakt pionjär* har blivit den internationellt sett mest omskrivna utställningen i Moderna museets historia.

- Hon har gjort enormt kraftfulla bilder, som hon aldrig visade under sin livstid. Hennes målningar var bilder för framtiden och framtiden är nu. För tio år sedan hade tillströmningen inte varit densamma. Jag kan inte riktigt förklara vad det beror på men det är något med tidsandan, säger Iris Müller-Westermann.

Konstkritikern Julia Voss skrev i en av Tysklands största dagstidningar, Frankfurter Allgemeine Zeitung, att konsthistorien bör skrivas om. Flera av Hilma af Klints verk är daterade till så tidigt som år 1906 så Julia Voss menar att svenskan är den riktiga abstrakta pionjären, inte holländaren Piet Mondrian eller ryssen Wassily Kandinsky. Hon spekulerar också i om Museum of Modern Art i New York undvek att ta med Hilma af Klint i deras utställning om abstrakt konst, *Inventing Abstraction*, eftersom museet har en samling Kandinskyverk som eventuellt sjunker i värde om, eller

när, Hilma af Klint tar världen med storm.

- Jag tror inte att det handlar om att skriva om konsthistorien. Den här utställningen handlar mer om att vidga våra vyer, inte om vem som var först. Det är inte det som är det intressanta, säger Iris Müller-Westermann som förberedde *Abstrakt pionjär* i över två år.

Det gedigna forskningsarbetet bakom utställningen tog sin utgångspunkt i konstnärens omfattande dagboksanteckningar. Över 25 000 anteckningssidor har digitaliserats, konstverk har konserverats och en viktig tanke med utställningen var att materialet om Hilma af Klint skulle bli tillgängligt för forskare över hela världen.

- Det skrivs magisteravhandlingar i Tyskland och Sverige just nu och jag tror att det är tack vare utställningen, säger Iris Müller-Westermann.

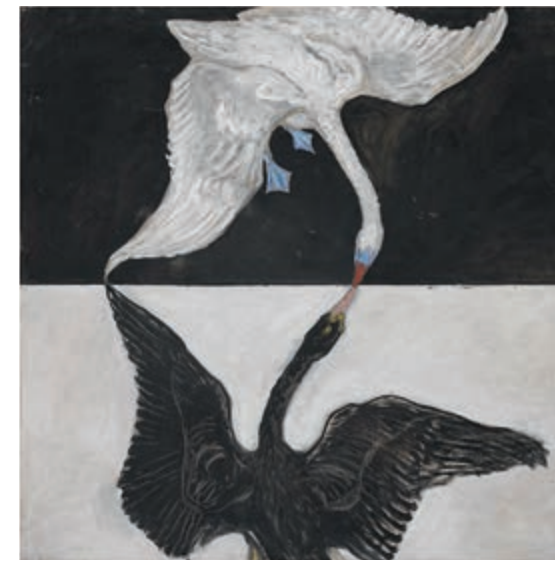
Mest glad är hon ändå över mångfalden av betraktare och att den slagit an på så olika strängar beroende på människors kultur och tidigare konstfarenheter.

- Vid ett tillfälle så stod jag bredvid en kvinna på utställningen som grät och sa: ”Jag blir så berörd, jag kan inte förklara varför”, berättar Iris Müller-Westermann.

Utställningen *Abstrakt pionjär* reste från Stockholm till Berlin och vidare till Malaga. I år visas den på Louisiana Museum of Modern Art i Danmark (14 mars–9 juni 2014). 📌

”Debatten i sig, om huruvida Hilma af Klint ska ses som en abstrakt målare eller ej, var rätt ointressant.”

KAROLINA PETERSON, MUSEICHEF PÅ MJELLBY KONSTMUSEUM.

Flera av Hilma af Klints målningar har titeln *Svanen*, både figurativa och abstrakta målningar. *Svanen, nr 1* (1915), i Stiftelsen Hilma af Klints verks ägo. Foto Albin Dahlström/Moderna museet.

